

USTAWA
z dnia 22 marca 1989 r.

o rzemiośle

Opracowano na podstawie: tj. Dz.U. z 2002 r. Nr 112, poz. 979, z 2003 r. Nr 137, poz. 1304 z 2009 r. Nr 6, poz. 33.

preambuła skreślona

Rozdział 1
Przepisy ogólne

Art. 1.

Osoby fizyczne wykonujące działalność gospodarczą na podstawie ustawy z dnia 19 listopada 1999 r. – Prawo działalności gospodarczej (Dz.U. Nr 101, poz. 1178, z 2000 r. Nr 86, poz. 958 i Nr 114, poz. 1193, z 2001 r. Nr 49, poz. 509, Nr 67, poz. 679, Nr 102, poz. 1115 i Nr 147, poz. 1643 oraz z 2002 r. Nr 1, poz. 2) mogą prowadzić tę działalność, z zachowaniem warunków określonych w niniejszej ustawie. Działalność takich osób zaliczana jest do rzemiosła.

Art. 2.

1. Rzemiosłem jest zawodowe wykonywanie działalności gospodarczej przez osobę fizyczną, z udziałem kwalifikowanej pracy własnej, w imieniu własnym tej osoby i na jej rachunek, przy zatrudnieniu do 50 pracowników – zwaną dalej rzemieślnikiem.
- 1a. Rzemiosłem jest również zawodowe wykonywanie działalności gospodarczej przez wspólników spółki cywilnej osób fizycznych, z udziałem kwalifikowanej pracy własnej, w imieniu własnym tych wspólników i na ich rachunek, zatrudniających do 50 pracowników.
2. (skreślony).
3. (skreślony).
4. Do rzemiosła nie zalicza się działalności: handlowej, gastronomicznej, transportowej, usług hotelarskich, usług świadczonych w wykonywaniu wolnych zawodów, usług leczniczych oraz działalności wytwórczej i usługowej artystów plastyków i fotografików.
5. (skreślony).

Art. 3.

1. Dowodami kwalifikacji zawodowych rzemieślnika są:

- 1) dyplom lub świadectwo ukończenia wyższej lub ponadgimnazjalnej szkoły o profilu technicznym bądź artystycznym w zawodzie (kierunku) odpowiadającym dziedzinie wykonywanego rzemiosła,
  - 2) dyplom mistrza w zawodzie odpowiadającym danemu rodzajowi rzemiosła,
  - 3) świadectwo czeladnicze albo tytuł robotnika wykwalifikowanego w zawodzie odpowiadającym danemu rodzajowi rzemiosła,
  - 4) zaświadczenie potwierdzające posiadanie wybranych kwalifikacji zawodowych w zakresie zawodu odpowiadającego danemu rodzajowi rzemiosła.
2. Rzemieślnik obowiązany jest wykazać się innymi dowodami kwalifikacji zawodowych niż określone w ust. 1, jeżeli z przepisów odrębnych ustaw wynika obowiązek posiadania takich kwalifikacji.
3. Dyplomy mistrza i świadectwa czeladnicze mogą być wydawane przez izby rzemieślnicze osobom, które złożyły stosowne egzaminy przed komisjami egzaminacyjnymi izb rzemieślniczych.
- 3a. Podstawę przeprowadzania egzaminów w zawodach odpowiadających danemu rodzajowi rzemiosła stanowią standardy wymagań egzaminacyjnych ustalone przez Związek Rzemiosła Polskiego, z zastrzeżeniem ust. 3b.
- 3b. Podstawę przeprowadzania egzaminów w zawodach odpowiadających danemu rodzajowi rzemiosła, ujętych w klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego, stanowią standardy wymagań będących podstawą przeprowadzania egzaminu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe, określone w odrębnych przepisach.
- 3c. Nadzór nad działalnością komisji egzaminacyjnych izb rzemieślniczych sprawuje Związek Rzemiosła Polskiego przez:
- 1) przeprowadzanie, zgodnie z planem nadzoru, co najmniej raz w roku kontroli działalności komisji egzaminacyjnych,
  - 2) rozpatrywanie nieuwzględnionych przez izbę rzemieślniczą skarg kandydatów dotyczących prawidłowości przeprowadzenia egzaminu,
  - 3) analizowanie wyników egzaminów oraz formułowanie wniosków.
- 3d. Osoby wykonujące czynności z zakresu nadzoru mają prawo wstępu w charakterze obserwatora na egzamin, po uprzednim powiadomieniu właściwej izby rzemieślniczej, oraz wglądu do prowadzonej przez komisję egzaminacyjną dokumentacji komisji.
- 3e. Osoby, o których mowa w ust. 3d, mogą wydawać komisjom egzaminacyjnym zalecenia wynikające z przeprowadzonych czynności nadzoru. Komisja egzaminacyjna w ciągu 7 dni od otrzymania zaleceń może zgłosić wobec nich zastrzeżenia do Związku Rzemiosła Polskiego. W przypadku nieuwzględnienia zastrzeżeń przez Związek Rzemiosła Polskiego komisja egzaminacyjna jest obowiązana powiadomić Związek Rzemiosła Polskiego o realizacji zaleceń w terminie 30 dni.
- 3f. W przypadku stwierdzenia istotnych uchybień w działalności komisji egzaminacyjnych Związek Rzemiosła Polskiego może wezwać komisję do usunięcia uchybień w wyznaczonym terminie, a w przypadku nieusunięcia uchybień - odwołać osoby wchodzące w skład komisji lub cały skład komisji albo unieważnić egzamin w całości lub w części.
- 3g. Izba rzemieślnicza:
- 1) zatwierdza zadania i pytania egzaminacyjne, opracowane na podstawie standardów wymagań, o których mowa w ust. 3a i 3b,

- 2) zatwierdza szczegółowe kryteria oceniania,
  - 3) dopuszcza kandydatów do egzaminów,
  - 4) ustala wysokość opłat za egzaminy, uwzględniając jako podstawę kwotę przeciętnego miesięcznego wynagrodzenia w sektorze przedsiębiorstw bez wypłat nagród z zysku w czwartym kwartale roku poprzedniego ogłaszanego przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego, z tym że wysokość opłaty nie może przekroczyć:
    - a) za egzamin mistrzowski - 40% podstawy,
    - b) za egzamin czeladniczy - 20% podstawy,
    - c) za egzamin sprawdzający – 15% podstawy,
  - 5) prowadzi dokumentację komisji egzaminacyjnej, w tym ewidencję egzaminów,
  - 6) rozpatruje skargi kandydatów dotyczące prawidłowości przeprowadzenia egzaminu,
  - 7) organizuje szkolenia dla osób wchodzących w skład komisji egzaminacyjnych według programu ustalonego przez Związek Rzemiosła Polskiego.
- 3h. Izba rzemieślnicza może zwolnić w całości lub w części osobę przystępującą do egzaminu z opłaty, o której mowa w ust. 3g pkt 4.
- 3i. Osoby dorosłe uzyskujące i uzupełniające wiedzę i umiejętności zawodowe w formach pozaszkolnych, określonych w odrębnych przepisach, mogą przystąpić do egzaminu sprawdzającego wybrane kwalifikacje zawodowe w zakresie zawodu odpowiadającego danemu rodzajowi rzemiosła.
4. Minister właściwy do spraw oświaty i wychowania, po zasięgnięciu opinii Związku Rzemiosła Polskiego, określi, w drodze rozporządzenia, warunki powoływania komisji egzaminacyjnych izb rzemieślniczych, warunki dopuszczania do egzaminu i sposób jego przeprowadzania, wysokość wynagradzania członków komisji, warunki wydawania oraz wzory świadectw czeladniczych, dyplomów mistrzowskich, zaświadczeń o zdaniu egzaminu sprawdzającego, w tym wydawania duplikatów, a także sposób dokonywania legalizacji dokumentów przeznaczonych do obrotu z zagranicą oraz wysokość odpłatności za wykonywanie tych czynności.
- 4a. Rozporządzenie, o którym mowa w ust. 4, powinno uwzględniać w szczególności wymagania, jakim powinny odpowiadać osoby wchodzące w skład komisji egzaminacyjnych, zakres obowiązujących tematów egzaminacyjnych oraz możliwość zwolnienia z części egzaminu osoby przystępującej do egzaminu.
5. Rzemieślnicy zatrudniający pracowników w celu przygotowania zawodowego w rzemiośle obowiązani są spełniać warunki określone odrębnymi przepisami oraz być członkami jednej z organizacji, o których mowa w art. 7 ust. 3 pkt 1 i 3.
6. Nadzór nad przebiegiem przygotowania zawodowego w rzemiośle pracowników młodocianych sprawuje izba rzemieślnicza lub z jej upoważnienia cech, właściwe ze względu na siedzibę rzemieślnika.

Rozdział 2

Podstawowe prawa i obowiązki rzemieślnika

Art. 4.

1. Rzemieślnik ma prawo:
  - 1) zrzeszania się w organizacjach, o których mowa w art. 7 ust. 3 pkt 1 i 3, na zasadach określonych w ustawie,
  - 2) wybierać i być wybieranym do organów samorządu gospodarczego rzemiosła,
  - 3) korzystać z uproszczonych (zryczałtowanych) form opodatkowania oraz zwolnień i ulg podatkowych na zasadach powszechnie obowiązujących przedsiębiorców.
2. W przypadku śmierci rzemieślnika współmałżonek pozostający do chwili śmierci na utrzymaniu rzemieślnika oraz małoletni zstępni mają prawo nadal wykonywać rzemiosło w warunkach i na zasadach obowiązujących rzemieślnika.
3. Na rachunek zstępnych rzemiosło może być wykonywane przez ustawowego opiekuna do czasu osiągnięcia przez nich pełnoletności lub ukończenia nauki w szkołach ponadgimnazjalnych lub wyższych.
4. Uprawnienia, o których mowa w ust. 2, przysługują także pozostającym na utrzymaniu rzemieślnika do chwili jego śmierci pełnoletnim zstepnym pobierającym naukę w gimnazjach, szkołach ponadgimnazjalnych lub wyższych przez okres pobierania przez nich nauki w tych szkołach.
5. W przypadkach gdy dany rodzaj rzemiosła może być wykonywany wyłącznie po wykazaniu się przez rzemieślnika posiadaniem uprawnień zawodowych, o których mowa w art. 10 ustawy wymienionej w art. 1, współmałżonek lub zstępni, o których mowa w ust. 3 i 4, prowadzą działalność za pośrednictwem osoby posiadającej wymagane kwalifikacje.

Art. 5.

1. Rzemieślnik jest obowiązany przestrzegać zasad etyki i godności zawodowej.
2. Szczegółowe zasady etyki zawodowej i rzetelnego wykonywania rzemiosła cechowego określa samorząd gospodarczy rzemiosła.
3. Przepis ust. 1 dotyczy także członków organizacji samorządu gospodarczego rzemiosła, o których mowa w art. 7 ust. 7.

Art. 6.

1. Rzemieślnicy podlegają odpowiedzialności dyscyplinarnej za naruszenie zasad etyki zawodowej i rzetelnego wykonywania rzemiosła.
2. Zasady odpowiedzialności dyscyplinarnej i tryb postępowania dyscyplinarnego określają statuty organizacji samorządu gospodarczego rzemiosła.

Rozdział 3

Samorząd gospodarczy rzemiosła

Art. 7.

1. Tworzy się samorząd gospodarczy rzemiosła.
2. Samorząd gospodarczy rzemiosła jest niezależny w wykonywaniu swych zadań i podlega tylko przepisom prawa.
3. Organizacjami samorządu gospodarczego rzemiosła są:
  - 1) cechy,
  - 2) (skreślony),
  - 3) izby rzemieślnicze,
  - 4) Związek Rzemiosła Polskiego,
  - 5) (skreślony).
4. Organizacje samorządu gospodarczego rzemiosła tworzone są z inicjatywy członków na zasadzie dobrowolnej przynależności.
5. Do zadań samorządu gospodarczego rzemiosła należy w szczególności:
  - 1) promocja działalności gospodarczej i społeczno-zawodowej rzemiosła,
  - 2) nadzór nad organizacją i przebiegiem procesu przygotowania zawodowego w rzemiośle,
  - 3) udzielanie pomocy rzemieślnikom i innym przedsiębiorcom zrzeszonym w organizacjach samorządu gospodarczego rzemiosła,
  - 4) reprezentowanie interesów środowiska rzemieślniczego wobec organów administracji publicznej,
  - 5) uczestniczenie w realizacji zadań z zakresu oświaty i wychowania w celu zapewnienia wykwalifikowanych kadr dla gospodarki.
6. Właściwi ministrowie zasięgają opinii Związku Rzemiosła Polskiego odnośnie do projektów aktów prawnych dotyczących rzemiosła.
7. Za zgodą organizacji samorządu gospodarczego rzemiosła jej członkami mogą być, na czas określony, także osoby fizyczne wykonujące działalność gospodarczą, niebędące rzemieślnikami, zatrudniające nie więcej niż 50 pracowników.

Art. 8.

Organizacje samorządu gospodarczego rzemiosła wymienione w art. 7 ust. 3 mają osobowość prawną.

Art. 9.

1. Cechy są organizacjami samorządu gospodarczego rzemiosła zrzeszającymi rzemieślników według kryterium terytorialnego lub według rodzaju działalności gospodarczej.
2. Podstawowym zadaniem cechu jest w szczególności utrwalanie więzi środowiskowych, postaw zgodnych z zasadami etyki i godności zawodu, a także prowadzenie na rzecz członków działalności społeczno-organizacyjnej, kulturalnej, oświatowej i gospodarczej, a także reprezentowanie interesów członków wobec organów administracji i sądów.

Art. 10.

1. Spółdzielnie rzemieślnicze działają na zasadach określonych w przepisach Prawa spółdzielczego.
2. Zadaniem spółdzielni rzemieślniczych jest w szczególności organizowanie działalności usługowej i wytwórczej rzemiosła, udzielanie pomocy członkom w wykonywaniu ich zadań oraz prowadzenie własnej działalności gospodarczej i społeczno-wychowawczej.

Art. 11.

1. Izby rzemieślnicze są organizacjami samorządu gospodarczego rzemiosła zrzeszającymi cechy, spółdzielnie rzemieślnicze, rzemieślników nienależących do cechów, a także inne jednostki organizacyjne, jeżeli ich celem jest wspieranie rozwoju gospodarczego rzemiosła. Izby mogą w swych statutach przyjmować nazwy z dodatkiem wyrazów "przedsiębiorczość" lub "przedsiębiorca" użytych w odpowiednim przypadku, a także określić zawierających wskazanie regionu.
2. Podstawowym zadaniem izb rzemieślniczych jest pomoc w reprezentowaniu zrzeszonych organizacji oraz rzemieślników wobec organów administracji publicznej oraz innych organizacji i instytucji, udzielanie swym członkom pomocy instruktażowej i doradczej oraz przeprowadzanie egzaminów kwalifikacyjnych. Szczegółowy zakres zadań izb rzemieślniczych określają ich statuty.
3. Izby rzemieślnicze są uprawnione do potwierdzania egzaminów kwalifikacyjnych świadectwami czeladniczymi i dyplomami mistrzowskimi oraz do opatrywania ich pieczęcią z godłem Państwa.
- 3a. Izby rzemieślnicze są uprawnione do potwierdzania wyników egzaminów sprawdzających zaświadczeniami o posiadaniu wybranych kwalifikacji zawodowych w zakresie zawodu odpowiadającego danemu rodzajowi rzemiosła.
4. Ilekroć w przepisach prawa mówi się o izbie rzemieślniczej, należy przez to rozumieć izbę rzemieślniczą, utworzoną w trybie i na zasadach określonych w niniejszej ustawie, bez względu na nazwę przyjętą w jej statucie.

Art. 12.

1. Organizacje samorządu gospodarczego rzemiosła wymienione w art. 7 ust. 3 pkt 1-3 mogą powołać ogólnopolską reprezentację, zwaną "Związek Rzemiosła Polskiego".
2. W Związku Rzemiosła Polskiego mogą się zrzeszać izby rzemieślnicze, a także cechy o zasięgu ogólnopolskim.
3. Związek Rzemiosła Polskiego może być utworzony z inicjatywy co najmniej 10 organizacji samorządu gospodarczego rzemiosła, wymienionych w art. 7 ust. 3 pkt 2 i 3, oraz cechów ogólnopolskich, które zadeklarują członkostwo w tym związku w drodze uchwał walnych zgromadzeń.
4. Podstawowym zadaniem Związku jest zapewnienie zrzeszonym w nim organizacjom pomocy w realizacji zadań statutowych, rozwijanie działalności społeczno-zawodowej oraz reprezentowanie interesów rzemiosła w kraju i za granicą.

5. Związek Rzemiosła Polskiego pełni względem spółdzielni rzemieślniczych funkcje związku rewizyjnego, w trybie i na zasadach określonych w przepisach Prawa spółdzielczego.

Art. 13.

Szczegółowe zadania organizacji samorządu gospodarczego rzemiosła, ich ustrój, stosunki prawne członków ustalane są w statutach uchwalanych przez zjazdy lub walne zgromadzenia tych organizacji.

Art.14.

Zasady gospodarki finansowej organizacji samorządu gospodarczego rzemiosła oraz zasady wynagradzania zatrudnionych w nich pracowników określają walne zgromadzenia (zjazdy delegatów) tych organizacji, jeżeli inne przepisy nie stanowią inaczej.

Rozdział 4

Przepisy przejściowe i końcowe

Art. 15. (pominięty).

Art. 16.

Cechy i izby rzemieślnicze mogą być tworzone w trybie inicjatyw założycielskich lub w drodze podziału istniejących organizacji pod warunkiem zapewnienia samodzielności finansowej.

Art. 17.

1. Podstawą utworzenia cechu w trybie inicjatywy założycielskiej jest uchwalenie statutu cechu odpowiadającego wymogom określonym w art. 16 przez co najmniej 10 członków założycieli.
2. Podstawą utworzenia cechu w trybie podziału jest uchwała walnego zgromadzenia cechu podlegającego podziałowi, powzięta w trybie określonym w statucie, zawierająca postanowienia o zasadach podziału z uwzględnieniem podziału składników majątkowych oraz praw i zobowiązań cechu podlegającego podziałowi.

Art. 18.

Przepisy art. 17 mają odpowiednio zastosowanie do izb rzemieślniczych, z tym że liczba członków założycieli (cechów) wynosi co najmniej 5.

Art. 19.

1. Cechy rzemieślnicze, izby rzemieślnicze i Związek Rzemiosła Polskiego podlegają obowiązkowi wpisu do Krajowego Rejestru Sądowego.
2. Organizacje, o których mowa w ust. 1, uzyskują osobowość prawną z chwilą wpisania do Krajowego Rejestru Sądowego.

Art. 20. (pominięty).

Art. 21.

Ustawa wchodzi w życie z dniem 1 maja 1989 r.